

ПОЛІТОЛОГІЯ

УДК 327.5

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v038.2022.10>**С. К. Костючков**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1708-643X>*доктор філософських наук, кандидат політичних наук,
професор кафедри філософії, соціології та соціальної роботи
Херсонського державного університету***НЕЙРОКОГНІТИВНИЙ ХАКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ КІБЕРКОНФЛІКТНОГО
ПРОСТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ**

Постановка проблеми. Сучасний світ – це простір конфліктів різного характеру й різного ступеню напруженості. В глобалізованому світі конфлікт, зокрема, соціально-політичної сфери, постає свого роду активатором напруженості, під впливом якого набуватимуть реальності загадкові в своїй непередбачуваності обриси новітньої глобальної цивілізації. Геополітика і конфліктологія в умовах XXI століття мають орієнтуватися на врахування особливостей силових блоків на міжнародній політичній арені, а також передбачати й оцінювати вірогідність ескалації конфліктної взаємодії в різних регіонах планети. Априорна деструктивність військового конфлікту яскраво виявляє себе в умовах військової агресії російської федерації проти суверенної України, що загрожує перетворитися на світову війну. Військове протистояння в умовах сучасної війни відбувається не тільки на землі, в повітрі або на морі – незрима лінія фронту проходить і в кіберпросторі. А відтак, кіберконфлікти постають важливою складовою політичних технологій у сучасному глобалізованому світі. В контексті сучасної війни дієвим і результативним інструментом є нейрокогнітивний хакінг – процес активного впливу суб'єкта на певні ділянки мозку індивіда через підсвідомі стимули з метою отримання бажаних поведінкових проявів. Цей вплив здійснюється через кіберпростір – віртуальний світ комп'ютерних мереж, у який інтегрована практично кожна людина на планеті. Розвиток у майбутньому технологій нейрокогнітивного хакінгу може стати перспективним напрямом продукування «м'яких стратегій», які можна використовувати не тільки в мілітарній практиці, але й у процесах дестабілізації внутрішньої політики.

Аналіз останніх публікацій. Поняття «кіберпростір» та «кіберконфліктний простір», «кібертероризм» знайшли відображення в працях вітчизняних науковців, серед яких Р. Гриник, Д. Дубов, Є. Живило, Ю. Завгородна, С. Кавін,

В. Машталір, О. Мережко, А. Пехник, В. Пилипенко, Ю. Разметаєва, О. Черноног та інші. Серед робіт закордонних дослідників, присвячених вказаній проблематиці, відзначимо праці таких авторів як Д. Вентре, Т. Маурер, Р. Моргус, Е. Сангер, М. Шмітт та інших. Проблематику нейрокогнітивного хакінгу, в різних аспектах, досліджено в розвідках таких сучасних дослідників, як Р. Адолфс, А. Асторіно-Кортіс, Н. Бурра, Г. Вейман, А. Голдман, Е. Джонсон, А. Мартенс, М. Там'єто, Р. Тренел, Е. Фаухер, А. Хервес-Аделман, Дж. Хеслен та інших. Окремі аспекти нейрокогнітивного хакінгу знайшли відображення в попередніх публікаціях автора.

Мета статті. В межах поставленої мети автор націлений на виявлення специфіки сучасного глобалізованого світу, на визначення феноменів кіберпростору, кіберконфлікту, а також на окреслення смислового наповнення нейрокогнітивного хакінгу як інструменту активізації кіберконфліктного простору.

Виклад основного матеріалу. Сучасний глобалізований світ переживає складні трансформаційні процеси, пов'язані з новим етапом розвитку цивілізації. Подібна ситуація значно корегує, навіть більше – принципово змінює базові теоретичні координати дослідження сучасного суспільства в умовах глобалізації, а також фундаменталізує корпус ключових детермінант формування стратегічних трендів життєдіяльності соціальних об'єктів усіх рівнів – локального, регіонального, глобального. У XXI столітті людство зіштовхнулося з докорінними змінами у змісті широкого спектру проблем, в авангарді яких – соціально-політичні конфлікти, що характеризують із усією очевидністю новий етап світового розвитку. Формується нова реальність – глобальний світ, у якому конфлікт у соціально-політичній сфері постає своєрідним каталізатором, під впливом якого набуватимуть реальності складні, загадкові й хитромудрі контури новітньої глобальної

цивілізації. Як не парадоксально, але більшість сучасних соціально-політичних конфліктних інтеракцій виявляють себе в якості системоутворюючих чинників міжнародних відносин у період зміни епох; при цьому глобалізаційні процеси сучасного світу імпліцитно передбачають і етіологічно зумовлюють становлення й розвиток конвергуючих зв'язків існуючого світооблаштування. Втім, соціально-політичний конфлікт, не зважаючи на його очевидну деструктивну конотацію, актуалізує, серед іншого, питання про самовизначення конкретного державного утворення в конфліктному процесі.

Відтак, ключовим постає твердження стосовно того, що концептуальний аналіз соціально-політичних конфліктів, характерних для глобалізованого світу, необхідно вибудовувати, виходячи з принципів, що детермінують загальну консенсусну парадигму регулювання процесів, властивих сучасній системі міжнародних відносин. Людство XXI століття живе в світі конфліктів різного ступеню гостроти й інтенсивності – це твердження вже стало трюїзмом, а сам світ являє собою перманентно вібруючий від внутрішньої напруги конфліктний простір. В умовах глобалізованого світу в системі міжнародних відносин, чинники, що регулюють, координують і обмежують її, знаходяться під впливом позасистемних факторів, зокрема – пов'язаних із конфліктною взаємодією. При цьому підкреслимо, що подібні зміни в системі призводять до її розбалансування, а це, своєю чергою, стимулює структурні елементи системи працювати в напрямі пошуків додаткових ресурсів, спрямованих на стабілізацію як системи в цілому так і її складових. Сучасне людство живе в світі правил і норм, обмежених випадковостями та в просторі випадковостей, які не мають жодних нормативних лімітів. Апологети ескалації конфліктної взаємодії прагнуть інституціоналізувати хаос, зафіксувати його в «сценарії» сучасного і майбутнього світопорядку, апелюючи до того факту, що «правила гри» в глобалізованому світі встановлюються, оформлюються та діють залежно від силового потенціалу основних гравців на світовій політичній арені. Геополітика і конфліктологія в умовах сучасності вимушені враховувати специфіку топографії силових блоків на міжнародній політичній карті, а також передбачати ймовірні епіцентри розгортання конфліктної взаємодії.

Одним із чинників розвитку стійкого, системного хаосу в сучасному глобалізованому світі є військовий конфлікт, що являє собою трансисторичний деструктивний феномен суспільного життя. Конфлікти в суспільстві та пов'язані з ними модуси соціально-політичної конфліктної взаємодії активно генерують зіткнення доктрин і концепцій, у яких віддзеркалюються соціальні,

політичні, економічні, правові та культурні відносини. Розуміння конфлікту *per se* як проєкції суспільно-політичного простору й соціального часу, висвітлює один із найважливіших аспектів буття індивіда і соціуму загалом, а конструктивна складова конфліктної взаємодії визначає її характер і вибудовує ймовірні «сюжетні лінії» драматичної оповіді з можливим «хеппі ендом» – виходом із конфлікту в форматі консенсусу або компромісу. З філософської точки зору конфліктність епохи (глобальна) – це, перш за все, онтологічна данина на вівтар цивілізації та, одночасно, об'єктивно-цілісний стан соціально-політичного простору з усіма його конфліктами, кризами, викликами, загрозами, протиріччями. Неоднозначність ситуації і в тому, що сучасний глобальний соціально-політичний конфлікт здатен змінювати державні кордони, з'єднувати або роз'єднувати народи, визначати контури та інтенсивність простору соціальної напруги в суспільно-політичних утвореннях, вибудовуючи результуючий вектор цивілізаційного розвитку, потенціюючи розвиток нового порядку або нового хаосу. Контрпродуктивний потенціал військового конфлікту яскраво виявляє себе в умовах сьогодення, коли військова агресія російської федерації проти суверенної України реально загрожує перетворитися на світову війну. А отже, усвідомлення цього факту світовою спільнотою зумовлює необхідність розглядати війну як безпосередню загрозу подальшому розвитку цивілізації.

Даний контекст обумовлює можливість твердження, у відповідності до якого є вагомими підстави розглядати військові дії в умовах XXI століття не у форматі капіталізації війни в політичну перемогу, а радше в перемогу на фронті боротьби ідей, ментальностей, світоглядних імперативів, ціннісних детермінант. Традиційний, історично-усталений сценарій війни «на знищення» людських ресурсів, військової техніки, технологічно-виробничих об'єктів, транспортних, інформаційно-комунікативних структур – бачиться, в контексті аналізу сучасного військового конфлікту, безнадійно архаїчним та відверто ірраціональним. У сучасному військово-політичному дискурсі авангардну позицію займають поняття «гібридна загроза» і «гібридна війна». Гібридна війна (*hybrid war*) реалізується з комбінованим застосуванням різних форматів ведення сучасних військових дій: традиційного – з використанням зброї, а також економічного, ідеологічного, технологічного і, зокрема – інформаційного. Бойові дії в сучасних умовах розгортаються не тільки на полі бою, але значною мірою в інформаційному просторі, який має сьогодні глобальний характер. Військовий конфлікт, який у середині XX століття називали «війною моторів», у нинішніх умовах можна сміливо називати «війною інформаційних технологій».

Стрімкий науково-технічний прогрес актуалізує певний комплекс нових уявлень і понять, які людству ще належить осмислити, серед них помітне місце займає поняття «кіберпростір». Власне, саме поняття «кіберпростір» (*cyber space*) для характеристики всього масиву інформації, накопиченого в комп'ютерних мережах, увів у науковий обіг американсько-канадський письменник-фантаст Вільям Гібсон у романі «Нейромант», написаному в популярному нині стилі «кіберпанк» ще в 1984 році. Надалі поняття «кіберпростір» було використано в Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства («Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства» [10]) та Конвенції про злочинність у сфері комп'ютерної інформації від 23.11.2001 року («Конвенція про кіберзлочинність» [5]). Слід зазначити, що сучасна людина щодалі прагне реалізувати віртуальне та водночас, віртуалізувати реальне. Сьогодні кіберпростір став одним із основних факторів соціокультурного середовища, а розвиток кіберпростору сприяв формуванню глобального інформаційного простору, становленню так званого «мережевого суспільства», в надрах якого відбувається продукування, збереження інформації, обробка та передача її, як результат – безперервне оновлення інформаційного соціокультурного ареалу. Кіберпростором у сучасному науковому дискурсі називають зазвичай віртуальну реальність, створену за допомогою комп'ютерних технологій.

Більш докладну дефініцію кіберпростору пропонують вітчизняні дослідники Т. Ткаченко і К. Ткаченко, котрі під кіберпростором розуміють «...кіберінформаційне середовище, що відображає семантику (сутність) об'єктів кіберінформаційної інфраструктури та системи відношень і зв'язків між цими об'єктами. До об'єктів кіберінформаційної інфраструктури автори відносять апаратно-технічні складові (сучасні гаджети, персональні комп'ютери тощо), програмно-технологічні складові (комп'ютерні мережі, ПЗ), інформаційні складові (інформаційні бази, вебконтенти, Інтернет-відомості тощо)» [8, с. 77].

Є вагомим підстави погодитися з думкою українських учених О. Данильяна і О. Дзьобаня стосовно того, що «Кіберпростір поряд з властивостями ідеального буття у віртуальній реальності відтворює і властивості матеріального буття: вплив віртуального буття на органи чуття людини є практично ідентичними впливу реальних матеріальних об'єктів. Наука поки ще далека від будь-яких остаточних висновків, але одне можна сказати з упевненістю, що віртуальна реальність не має своєї власної сутності, навіть хоча б щодо незалежності від інших форм буття. Її існування є результатом взаємодоповнюваності і взаємодії матеріальних та ідеальних форм буття. Нове розу-

міння антропоцентризму у поєднанні з сучасними поглядами на розвиток знайшло своє втілення в теорії сталого розвитку, ядром якої є ідея коеволюції природи й суспільства» [2, с. 14].

У широкому розумінні кіберпростір є медіативним чинником комунікативного поля людини XXI століття; він активно впливає на її повсякденні життєпрояви, зокрема – на політичну поведінку. Термін «кіберпростір» вельми вичерпно ілюструє можливість сприйняття комп'ютерів та їх мереж як специфічного «психологічного простору». Мільярди людей, котрі активно працюють і відпочивають із комп'ютерами, грають в ігри, займаються з комп'ютерними стимуляторами, пишуть електронні листи в різні куточки планети, поринають в особливий простір, у якому межа між реальним і віртуальним стає щодалі більш примарною та ефемерною. Значущість кіберпростору для сучасного глобального соціуму в політичному аспекті обумовлює фокус дослідницької уваги в напрямі його дослідження як специфічного чинника, що впливає на становлення мережевого суспільства. Сучасний кіберпростір є такою собі «віртуальною сценою» (*virtual stage*), своєрідною платформою для просування інформації в маси, а також сучасною формою для комунікації між політичними суб'єктами і об'єктами.

Отже, кіберпростір є особливим життєвим виміром людини, середовищем її існування, з яким пов'язані всі сфери суспільного життя – соціальна, політична, правова, економічна, культурна, духовна. Кіберпростір постає і філософією людини, в контексті якої відбувається не тільки спроба розуміння засад власного буття, але й намагання зазирнути в його сутність; а в широкому розумінні кіберпростір є тим феноменом, реальне втілення якого формує знакову систему світосприйняття людини. Як зазначає український дослідник М. Закіров «В епоху інформаційного суспільства саме можливість генерувати і транслювати політичну інформацію, здійснюючи ефективний інформаційний вплив, у поєднанні з наявністю спеціальних механізмів та інститутів, які можуть робити це цілеспрямовано й успішно, визначає результативність державної політики як у середині країни, так і на міжнародній арені» [4, с. 20].

Однак, слід зважити на те, що кіберпростір, як і будь-яке середовище соціальної взаємодії, рано чи пізно, під впливом чинників самої різної етіології, постає простором конфліктів із певним ступенем інтенсивності, характером розвитку і перспективами ескалації або консенсусу. Будь-який імпульс із кіберпростору є стимулом, який мотивує або обмежує людину – формує установки, пропонує коридор можливостей, у широкому розумінні – відбувається те, що віртуальність конструює та корегує реальність. І дійсно, будь-яка структурована соціальна реальність може бути виражена,

кажучи мовою математики, як функція, екстремумами якої є консенсус і конфлікт. Саме кіберпростір стає одним із найвпливовіших чинників глобалізаційного розвитку, а конфліктна взаємодія в ньому здатна провокувати конфлікти різного ступеню напруженості та, відповідно, впливати на характер міждержавних відносин.

Сучасні держави з високим інформаційно-комунікативним потенціалом, як стверджує Ю. Загородня «...намагаються створити кібербезпеку для власних громадян, однак тим самим стають учасниками протистояння за межі кіберпростору та можливостей впливу на зовнішніх учасників-користувачів кіберпростору. Такий «кіберзахист» окремих розвинутих держав провокує розвиток людства у зворотному напрямі, а саме: нестабільності, розбалансованості економіки, політичних процесів, виникнення нових викликів та небезпек, які людина не встигає осягнути, деградації людської особистості, відсутності реального суспільного розвитку й формування тотального контролю над індивідом» [3, с. 149].

Водночас вартує звернути увагу на те, що кіберконфлікти постають важливою комунікаційною компонентою політичних технологій у сучасному глобалізованому світі. Прояви конфліктної взаємодії в кіберпросторі є складовою системи активного впливу на свідомість окремого індивіда та соціальних груп різного масштабу з метою перманентного формування бажаного для активатора / активізатора конфлікту формату поведінки. В такому контексті кіберконфлікт виявляє себе як динамічна інтерактивна взаємодія в кіберпросторі, специфічному за своїми структурою, цілями, умовами і правилами, ідеологічним і політичним інтересам тощо. Кіберконфлікт – це одночасне розгортання дії та контрдії в інформаційному просторі, це реалізація інтенцій та, водночас – здолання супротиву, динамізм якого експлікує зростання або зниження рівня дисгеніальності між протиборчими сторонами конфліктної взаємодії. Функціональним формовивом кіберконфлікту можна вважати кібератаку, проявом якої сучасні дослідники [1] цілком виправдано називають кібертероризм.

На нашу думку, «...переважна кількість сучасних соціально-політичних конфліктів, зокрема збройних, постають як новий системоутворюючий фактор міжнародних відносин в епоху великих змін. І це при тому, що глобалізаційні процеси сучасного світу передбачають встановлення єдиних усепроникаючих зв'язків існуючого світооблаштування, які охоплюють панівні сфери світової співпраці: політику, економіку, інформаційні технології, науку, культуру, освіту тощо. Саме так формується нова реальність – глобалізований світ, у якому кожен військовий конфлікт у соціально-політичному просторі постає свого роду

імпульсом, що каталізує та стимулює процеси розвитку новітньої глобальної цивілізації» [6, с. 36].

Слідуючи визначеному підходу, зазначимо, що в контексті сучасної війни (зокрема – гібридної) дієвим і результативним інструментом є так званий нейрокогнітивний хакінг (*neurocognitive hacking*) – процес впливу суб'єкта на певні ділянки людського мозку через підсвідомі (сублімінальні) стимули з метою формування у об'єкта впливу запланованих поведінкових проявів. Нейрокогнітивний хакінг застосовується в кіберпросторі щодо певних цільових груп населення, при цьому результативність його значно зростає в багатонаціональних, полікультурних і різноманітних конфесійно країнах. В умовах війни «...важливо посіяти страх «по той бік лінії фронту» – цивільна людина боїться смерті не більше, ніж та, яка тримає в руках зброю. Масштабний страх перед, зокрема, смертю, є свого роду катарсисом для великих мас людей, який дає можливість тримати їх у межах ментальної та фізичної покори. Зовнішні стимули (зокрема, деструктивні, пов'язані з уявленнями про смерть), трансльовані через комп'ютерні мережі та спрямовані на конкретну аудиторію, імпліцитно полегшують процес імпування специфічної пропаганди або формування бажаних поведінкових патернів у межах соціальної групи, реалізація яких спрямовується на підтримку, ігнорування або відчуження щодо конкретної політичної сили, у широкому розумінні – наявного в державі політичного режиму» [7, с. 165].

Тут варто підкреслити, що вплив на групову або індивідуальну поведінку із застосуванням нейрокогнітивного хакінгу дає його провайдеру можливість «підштовхувати» певні групи людей у запрограмованому напрямку, реалізувати конкретні політичні цілі – від локальних до регіональних і глобальних. Нові високотехнологічні інструменти нейрокогнітивного хакінгу надають можливість отримати нові знання щодо малодосліджених нейронних процесів у структурах головного мозку, відповідальних за інтерпретацію картин соціального світу, зокрема й тих нейронних структур, активація яких може бути визначальною для формування запланованих провайдером поведінкових результатів. Крім застосування у війні, нейрокогнітивний хакінг може бути використаним у соціально-політичних практиках. Зокрема, автори американського наукового журналу в редакційній статті аналізують небезпеку *neurocognitive hacking* як впливового чинника на електоральну поведінку громадян і обґрунтовано пов'язують нейрокогнітивний хакінг із серйозними викликами і загрозами у виборчому процесі [12].

Отже, можна констатувати, що в сучасному високотехнологізованому світі спостерігається

значне зростання рівня небезпеки нейрокогнітивного хакінгу як однієї з форм кіберзагрози, зважаючи на його потужний потенціал для використання у стратегічному, оперативному й тактичному вимірах кіберконфлікту. Кіберпростір вибудовується з системи інформаційних імплікованих взаємозв'язків, генерованих людською думкою, що складають фантастичний, постійно змінюваний малюнок на полотні глобальної комунікаційної мережі. Пропагандистські меседжі як потужні стимули впливу на психіку слугують свого роду «сюжетними контейнерами», які мають конкретне понадзавдання – створювати й підсилювати ресурси для організації ідивідуальних і групових емоцій. Таргетивна (цільова) структура, в якій емоція отримує конкретне вираження, відтворює емоціональну формулу або символічну матрицю і слугує базисом для інтерсуб'єктивної репрезентації. Як бачиться, розроблення новітніх методів когнітивного хакінгу є перспективним трендом продукування м'яких стратегій (*soft strategies*), які можна використовувати не тільки в мілітарній практиці, але й у процесах дестабілізації внутрішньої політики.

Сучасний американський дослідник Дж. Хеслен [9] стверджує, що дискримінаційні афективні реакції, спрямовані на периферію групи, тобто відцентрові, являють собою форми так званої автоматичної евристики: вони генеруються задля захисту організму від зовнішніх стимулів, які становлять певну загрозу для його біологічного життя. Зокрема, це стосується стимулів, пов'язаних із уявленнями про смерть – вони мають чітко виражений танаатологічний (від давньогрецьк. – *Θάνατος* «смерть») зміст і провокують деструктивні процеси у психічній сфері індивіда. В сучасних практиках військового протистояння активно застосовуються так звані «психологічні операції» (PSYOP – англ. *psychological operations*) та «інформаційні операції», які проводяться державою / групою держав проти супротивника в ході традиційного або гібридного військового протистояння.

Міністерство оборони США визначає психологічні операції – PSYOP як «заплановані операції, які передають вибрану інформацію та показники іноземної цільової аудиторії, щоб вплинути на їхні емоції, мотиви, об'єктивні міркування та, в кінцевому підсумку, поведінку іноземних урядів, груп і окремих особистостей» [11, с. 1-1].

Як можна бачити, нейрокогнітивний хакінг у найближчому майбутньому здатен перетворитися на потужну зброю в масштабній кібервійні або точкових терористичних кібератаках. Сучасна наука стрімко розширює спектр знань про людський мозок, його анатомо-фізіологічні особливості, а відтак – і шляхи маніпулювання ним, зважаючи на те, що людина сьогодні все активніше інтегрується у віртуальні світи. І якщо інформаційні опе-

рації в кіберпросторі орієнтовані на ампліфікацію конфліктної взаємодії, то вони націлені не тільки на безпосередньо супротивника, але й на цивільне населення країни, проти якої ведеться війна та, і це важливо – на населення держави, яка ініціювала війну.

Висновки. Ситуація першої чверті XXI століття надає значний обсяг фактичного матеріалу, що розкриває нові грані проявів конфліктної взаємодії в умовах світу, що стрімко глобалізується. Саме ця ситуація пропонує нові теоретичні розробки й підходи аналітичного характеру, які слугуватимуть розумінню специфіки явищ міжнародного життя, «маркованих» конфліктним кодом соціально-політичних зіткнень. Динамічний науково-технічний прогрес актуалізує певний набір феноменів; серед них важливе місце займає кіберпростір, як уособлення всього масиву інформації, накопиченого в світових комп'ютерних мережах. Значущість кіберпростору для сучасного глобального соціуму в політичному аспекті обумовлює фокус дослідницької уваги в напрямі його дослідження як специфічного чинника, що впливає на становлення мережевого суспільства. В умовах сучасності кіберпростір постає як один із ключових чинників глобалізації, а конфліктна взаємодія в ньому перетворює його на кіберконфліктний простір. У ході його активізації ефективним інструментом є нейрокогнітивний хакінг – процес активного впливу суб'єкта на певні ділянки мозку індивіда через підсвідомі стимули з метою отримання бажаної поведінкової реакції, зокрема – у військовому протистоянні. Інтегруючи в кіберпростір меседжі специфічного змісту, провайдер кіберконфлікту створює загальний символічний простір, у якому індивідуальні оцінювальні емоції прораховуються, ідентифікуються та спільно проживаються індивідами та соціальними групами. В результаті кумулятивного впливу складових нейрокогнітивного хакінгу активатор кіберконфлікту досягає бажаного ефекту: в об'єктів впливу формується задана поведінкова реакція. Зокрема, в умовах сучасної війни це нерідко постає значно важливішим, ніж застосування традиційного інструментарію кінетичної війни, включаючи сюди і пропаганду в ЗМІ, яка впливає на точність репрезентації ставлення до певних аспектів військового конфлікту. Отже, нейрокогнітивний хакінг у найближчому майбутньому здатен перетворитися на потужну зброю в масштабній кібервійні або точкових цільових терористичних кібератаках.

Література

1. Гриник Р.О., Пилипенко В.М. Кібертероризм як нова форма міжнародного тероризму. *Актуальні задачі та досягнення у галузі кібербезпеки* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

(23–25 листопада 2016 р., м. Кропивницький). Кропивницький : КНТУ, 2016. С. 61–63.

2. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Віртуальна реальність і кіберпростір як атрибути сучасного суспільства. *Інформація і право*. 2020. № 4 (35). С. 9–21. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2020.4\(35\).221212](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2020.4(35).221212)

3. Завгородня Ю. Політичне протистояння в кіберпросторі: глобалізаційний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2022. Вип. 40. С. 148–153. DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.40.19>

4. Закіров М. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології як фактор еволюції соціально-політичних відносин. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського*. 2017. Вип. 46. С. 11–30.

5. Конвенція про кіберзлочинність. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text

6. Костючков С. Застосування практики «дестабілізаційної змії» в умовах гібридної війни. *Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (9 червня 2017 р., м. Маріуполь). Маріуполь, 2017. С. 35–39.

7. Костючков С. К. Нейрокогнітивний хакинг як елемент «дестабілізаційної змії» у контексті сучасної гібридної війни. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2020. Вип. 30. С. 161–169. DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.30.22>

8. Ткаченко О., Ткаченко К. Кіберпростір і кібербезпека: проблеми, перспективи, технології. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2018. № 1. С. 75–86.

9. Heslen J. Neurocognitive hacking. A new capability in cyber conflict? *Politics and the Life Sciences*. 2020. Vol. 39 (1). P. 87–100.

10. Okinawa Charter on Global Information Societ. URL: <https://www.mofa.go.jp/policy/economy/summit/2000/documents/charter.html>

11. Psychological operations tactics, techniques, and procedures. Headquarters Department of the Army (FM 33-1-1). 2003. URL: <https://fas.org/irp/doddir/army/fm3-05-301.pdf>.

12. The next election threat? Brain hacking. *R&D Augusta University's Research & Discovery Magazine*. 2019. P. 7. URL: https://augusta.openrepository.com/bitstream/handle/10675.2/622906/LR%20R%26D%20mag%202019_pages.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Анотація

Костючков С. К. Нейрокогнітивний хакинг як інструмент активізації кіберконфліктного простору в умовах глобалізованого світу. – Стаття.

Ситуація, що склалася в ХХІ столітті, актуалізує питання сучасного аналізу соціально-політичної конфліктної взаємодії, який виявив би адекватність людства протистояти деструктивному впливу соціально-політичного конфлікту як такого в реаліях нового світопорядку. Глобалізація нерідко супроводжується появою у соціально-політичному просторі

чинників, здатних генерувати спалахи конфліктів та, як наслідок – підвищувати рівень хаотизації сучасного світу. Прибічники активізації конфліктної взаємодії прагнуть інституціоналізувати хаос, зафіксувати його в структурних елементах сучасного і майбутнього світопорядку, стверджуючи, що правила гри в глобалізованому світі формуються та діють залежно від силового потенціалу основних акторів у просторі світової політики. Головним завданням сучасних досліджень глобальної конфліктної взаємодії постає звернення до переосмислення соціально-політичної картини світу з метою розпізнавання в ній нового хаосу або нового порядку. В життя сучасної людини з прогресуючою активністю впроваджуються інформаційно-комунікативні технології, аналогів яких не було навіть у недавньому минулому. Їх розвиток актуалізував введення в науковий дискурс таких понять як «віртуальна реальність», «кіберпростір», «кіберконфліктний простір». Значущість кіберпростору для сучасного глобального світу обумовлює акцент дослідницької уваги в напрямі його дослідження як специфічного чинника, що впливає на становлення мережевого суспільства. В сучасному глобалізованому світі кіберконфлікти постають важливою комунікаційною компонентою мілітарних технологій, формуючи кіберконфліктний простір. У таких умовах ефективним інструментом активізації кіберконфліктного простору постає нейрокогнітивний хакинг. Він може бути використаним у кіберпросторі відносно конкретних цільових груп населення, особливо ефективно це спрацьовує в країнах багатонаціональних, полікультурних і конфесійно різноманітних. Розроблення новітніх методів когнітивного хакингу є перспективним трендом продукування м'яких стратегій, які можна використовувати не тільки в мілітарній практиці, але й у процесах дестабілізації внутрішньої політики.

Ключові слова: глобалізований світ, хаос, соціально-політичний конфлікт, кіберпростір, кіберконфлікт, кібертероризм, нейрокогнітивний хакинг, гібридна війна, м'які стратегії, свідомість.

Summary

Kostiuchkov S. K. Neurocognitive hacking as a tool for activation of the cyber conflict space in the conditions of a globalized world. – Article.

The situation that has developed in the 21st century actualizes the issue of modern analysis of socio-political conflict interaction, which would reveal the adequacy of humanity to resist the destructive influence of socio-political conflict as such in the realities of the new world order. Globalization is often accompanied by the appearance in the socio-political space of factors capable of generating outbreaks of conflicts and, as a result, increasing the level of chaos in the modern world. Proponents of intensifying conflict interaction seek to institutionalize chaos, fix it in the structural elements of the modern and future world order, claiming that the rules of the game in the globalized world are formed and act depending on the power potential of the main actors in the space of world politics. The main task of modern studies of global conflict interaction is turning to rethinking the socio-political picture of the world in order to recognize

in it a new chaos or a new order. In the life of a modern person, information and communication technologies are increasingly being introduced, the analogues of which did not exist even in the recent past. Their development actualized the introduction of such concepts as “virtual reality”, “cyberspace”, “cyberconflict space” into the scientific discourse. The importance of cyberspace for the modern global world determines the emphasis of research attention in the direction of its research as a specific factor influencing the formation of a network society. In today’s globalized world, cyber conflicts are becoming an important communication component of military technologies, forming the cyber conflict space. In such

conditions, neurocognitive hacking appears as an effective tool for activating the cyberconflict space. It can be used in cyberspace for specific target groups of the population, it works especially effectively in multinational, multicultural and religiously diverse countries. The development of the latest methods of cognitive hacking is a promising trend in the production of soft strategies that can be used not only in military practice, but also in the processes of destabilizing domestic politics.

Key words: globalized world, chaos, socio-political conflict, cyberspace, cyberconflict, cyberterrorism, neurocognitive hacking, hybrid warfare, soft strategies, consciousness.